

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA

PHILIPPA LÉGERA

přednesené dne 8. prosince 2005¹

1. Má majitel evropského patentu na základě čl. 6 bodu 1 Úmluvy o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech podepsané dne 27. září 1968² právo podat žalobu pro porušení patentu proti více společnostem usazeným v různých smluvních státech a patřícím do téže skupiny u jednoho a téhož soudu, a sice u soudu, v jehož obvodu je usazena jedna z uvedených společností?

2. To je podstatou otázky položené Hoge Raad der Nederlanden (Nizozemsko) ve sporu, v němž proti sobě stojí na jedné straně dva jednotlivci, kteří mají bydliště ve Spojených státech amerických a jsou majiteli evropského patentu na metodu lékařské analýzy a na příslušné vybavení, a na straně druhé devět společností farmaceutické sku-

piny Roche, usazených v Nizozemsku, v dalších evropských zemích a rovněž tak ve Spojených státech amerických, a to poté, co tyto společnosti uvedly na trh jisté zboží porušující práva majitelů uvedeného patentu.

3. Před několika lety již Soudnímu dvoru položil podobnou otázku Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Spojené království) v návaznosti na podání vzájemných žalob (na ukončení porušování patentu, a posléze pro neporušení dotyčného patentu a na jeho neplatnost) ve sporu, vedeném nejprve před nizozemskými a poté před britskými soudy, mezi společnostmi založenou podle amerického práva, která byla majitelem evropského patentu na lékařský materiál, na jedné straně a několika společnostmi usazenými v Nizozemsku, ve Spojeném království a ve Spojených státech amerických na straně druhé³. Soudní dvůr se však nakonec k tomuto bodu nevyjádřil, protože tato věc byla v návaznosti na smírné vyřešení rozporů mezi účastníky řízení vyškrtnutá⁴.

1 — Původní jazyk: francouzština.

2 — Úř. věst. 1972, L 299, s. 32. Úmluva ve znění Úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku (Úř. věst. L 304, s. 1 a pozměněné znění s. 77); Úmluvy ze dne 25. října 1982 o přistoupení Řecké republiky (Úř. věst. L 388, s. 1), Úmluvy ze dne 26. května 1989 o přistoupení Španělského království a Portugalské republiky (Úř. věst. L 285, s. 1), jakož i Úmluvy ze dne 29. listopadu 1996 o přistoupení Rakouské republiky, Finské republiky a Švédského království (Úř. věst. 1997, C 15, s. 1, dále jen „Bruselská úmluva“). Konsolidované znění uvedené úmluvy, ve znění těchto čtyř přístupových úmluv, je zveřejněno v Úř. věst. 1998, C 27, s. 1.

3 — Jedná se o věc Boston Scientific a další (C-186/00).

4 — Usnesení o vyškrtnutí ze dne 9. listopadu 2000.

4. Soudní dvůr se naproti tomu v současnosti zabývá předběžnou otázkou položenou německým soudem, která má i přes značné rozdíly souvislost s projednávanou předběžnou otázkou⁵. Tato předcházející otázka sice souvisí s vnitrostátním patentem, a nikoli s patentem evropským, a jelikož se v ní nejedná o více žalovaných, netýká se ani podmínek použití čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy, nýbrž pouze dosahu pravidla o výlučné příslušnosti podle čl. 16 bodu 4 uvedené úmluvy pro řízení, jejichž předmětem je zápis nebo platnost patentů, může mít nicméně význam pro posouzení projednávané předběžné otázky. Častokrát totiž dochází k tomu, že v rámci sporu o porušení patentu je zpochybněna jeho platnost (žalovaným v žalobě pro porušení patentu nebo žalobcem v takzvané žalobě „pro neporušení patentu“), takže může být užitečné posoudit vztah mezi uvedeným čl. 16 bodem 4 Bruselské úmluvy a ostatními tam zakotvenými pravidly o příslušnosti, jako je například pravidlo obsažené v čl. 6 bodě 1.

I – Právní rámec

A – Bruselská úmluva

5. Bruselská úmluva přijatá v roce 1968 na základě článku 220 Smlouvy o EHS (později

⁵ – Mám na mysli věc GAT (C-4/03, rozhodnutí ze dne 13. července 2006, Sb. rozh. s. I-6509), k níž generální advokát Geelhoed přednesl stanovisko dne 16. září 2004.

článek 220 Smlouvy o ES, nyní článek 293 ES) má podle své preambule za cíl „posílit v rámci Společenství právní ochranu osob v něm trvale usazených“. (*neoficiální překlad*)

6. Jedná se o „dvojitou“ úmluvu v tom smyslu, že obsahuje nejenom pravidla o uznání a výkonu rozhodnutí, ale také pravidla o přímé příslušnosti použitelná v původním smluvním státě, to znamená od vynesení soudního rozhodnutí, které by mohlo být předmětem uznání a výkonu v jiném smluvním státě.

7. Pokud jde o pravidla o přímé příslušnosti, ta se odvíjejí od zásady zakotvené v čl. 2 prvním pododstavci Bruselské úmluvy, podle kterého „[n]estanovali tato úmluva jinak, jsou osoby, které mají bydliště na území některého smluvního státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto státu“. (*neoficiální překlad*) Jestliže má tedy žalovaný bydliště ve smluvním státě, jsou v zásadě příslušné soudy tohoto státu.

8. V souladu s touto logikou k tomu čl. 3 první pododstavec uvedené úmluvy doplňuje, že „[o]soby, které mají bydliště na

území některého smluvního státu, mohou být u soudů jiného smluvního státu žalovány pouze na základě pravidel stanovených v oddílech 2 až 6 [...] hlavy [II]⁶. *(neoficiální překlad)* Jedná se o různorodá pravidla.

9. Některá z nich jsou volitelné povahy. Umožňují žalobci, aby si zvolil, zda svou žalobu podá u soudu jiného smluvního státu, než ve kterém má bydliště žalovaný.

10. Tak je tomu zejména u pravidla o zvláštní příslušnosti obsaženého v čl. 5 bodě 3 téže úmluvy, který stanoví, že ve věcech týkajících se protiprávního jednání či jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání (deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti), může být žalovaný žalován u soudu „místa, kde došlo ke škodné události“. *(neoficiální překlad)*

11. Tak je tomu zejména v případě pravidla o zvláštní příslušnosti zakotveného v čl. 6 bodě 1 Bruselské úmluvy, podle kterého „[tentýž] žalovaný [který má bydliště na území některého smluvního státu, a má být tedy v souladu s článkem 2 žalován v zásadě u soudů tohoto státu] může být také žalován, je-li žalováno více osob společně, u soudu místa, kde má bydliště některý z žalovaných“. *(neoficiální překlad)*

6 — Naproti tomu čl. 4 první pododstavec Bruselské úmluvy stanoví, že „[n]emá-li žalovaný bydliště na území některého smluvního státu, určuje se příslušnost soudů každého smluvního státu podle jeho vlastních právních předpisů, s výhradou článku 16“. *(neoficiální překlad)*

12. Další pravidla o příslušnosti stanovená Bruselskou úmluvou ukládají předložení věci soudům určitého smluvního státu a vylučují její předložení soudům jiného smluvního státu. Mezi tato pravidla takzvané výlučné příslušnosti se řadí i pravidlo uvedené v čl. 16 bodě 4. Tento článek stanoví, že „[b]ez ohledu na bydliště mají výlučnou příslušnost pro řízení, jejichž předmětem je zápis nebo platnost patentů, ochranných známek a průmyslových vzorů nebo jiných podobných práv, která vyžadují udělení nebo zápis, soudy smluvního státu, na jehož území bylo požádáno o udělení nebo zápis nebo kde byly uděleny nebo zapsány nebo patří za udělené nebo zapsané na základě mezinárodní smlouvy“. *(neoficiální překlad)*

13. Po vstupu v platnost Úmluvy o udělování evropských patentů podepsané v Mnichově dne 5. října 1973⁷ byl do čl. 16 bodu 4 Bruselské úmluvy vložen druhý pododstavec, který stanoví, že „[p]ro řízení, jejichž předmětem je zápis nebo platnost evropského patentu uděleného pro smluvní stát, [...] mají bez ohledu na bydliště stran výlučnou příslušnost soudy tohoto smluvního státu, aniž je dotčena příslušnost Evropského patentového úřadu podle [Mnichovské] úmluvy [...]“⁸. *(neoficiální překlad)*

7 — Touto úmluvou se budu zabývat později (dále jen „Mnichovská úmluva“).

8 — Tato ustanovení byla do Bruselské úmluvy vložena článkem V d protokolu připojeného k Bruselské úmluvě ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku.

14. Z důvodu kogentní povahy pravidel o výlučné příslušnosti obsažených v článku 16 Bruselské úmluvy pak článek 19 této úmluvy požaduje, aby „[s]oud smluvního státu, před nímž bylo zahájeno hlavní řízení ve sporu, pro který je na základě článku 16 výlučně příslušný soud jiného smluvního státu, se z moci úřední prohlás[il] za nepřislušný“. (*neoficiální překlad*)

15. V návaznosti na veškerá pravidla zakládající příslušnost obsažená v uvedené úmluvě, tato upravuje jisté procesní mechanismy k jejich provedení. Tyto mechanismy v oblasti překážky litispendence a závislých řízení jsou určeny k zamezení odporujících si rozhodnutí mezi soudy různých smluvních států.

16. Článek 21, který upravuje překážku litispendence, tak stanoví, že jsou-li u soudů různých smluvních států podány žaloby mající stejný skutkový a právní základ a předmět a týkající se stejných účastníků řízení, každý soud odlišný od soudu, u kterého bylo řízení zahájeno nejdříve, je povinen přerušit řízení do doby, než bude určena příslušnost soudu, u něhož bylo řízení zahájeno nejdříve, a vzdát se příslušnosti v jeho prospěch, pokud se tak stane.

17. Pokud jde o závislá řízení, čl. 22 první a druhý pododstavec stanoví, že jsou-li

u soudů různých smluvních států podány žaloby, které spolu navzájem souvisejí a jsou projednávány v prvním stupni, může soud, u něhož byla žaloba podána později, buď řízení přerušit, nebo na návrh jednoho účastníka řízení prohlásit, že není příslušný, jestliže je spojení těchto řízení podle jeho právních předpisů přípustné a soud, u něhož byla žaloba podána dříve, je příslušný pro obě žaloby. Třetí pododstavec uvedeného článku upřesňuje, že „[v]e smyslu tohoto článku spolu žaloby navzájem souvisejí, pokud je mezi nimi dán tak úzký vztah, že je společné projednání a rozhodnutí vhodné k tomu, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních“. (*neoficiální překlad*)

18. V logice všech těchto pravidel, která zakládají příslušnost nebo ji provádějí, zavedla Bruselská úmluva ve své hlavě III zjednodušený mechanismus pro uznávání a výkon soudních rozhodnutí. Tento mechanismus, který se vztahuje na rozhodnutí soudů smluvního státu při jejich uznávání a výkonu v jiném smluvním státě, se vyznačuje zejména zúžením okruhu důvodů, na jejichž základě lze uznání rozhodnutí odmítnout a které jsou v Bruselské úmluvě vyjmenovány taxativně. Mezi tyto důvody patří i důvod uvedený v čl. 27 bodě 3 pro případ, že rozhodnutí vydané v původním státě „odporuje rozhodnutí vydanému v řízení mezi těmiž účastníky řízení ve smluvním státě, v němž se o uznání žádá“, a důvod obsažený v čl. 28 prvním pododstavci pro případ, že by soud původního

státu porušil pravidla o výlučné příslušnosti upravená v článku 16.

v rámci návrhu na zavedení patentu Společenství.

19. Konečně hlava VII Bruselské úmluvy, týkající se jejího vztahu k jiným mezinárodním smlouvám, stanoví v čl. 57 bodě 1, že „[t]ato úmluva se nedotýká úmluv, jejichž smluvními stranami jsou nebo budou smluvní státy a které upravují soudní příslušnost, uznávání nebo výkon rozhodnutí ve zvláštních oblastech“. (*neoficiální překlad*)

21. Jak se uvádí v článku 1 uvedené úmluvy, tato vytvořila „[...] pro smluvní státy společné právo pro udělování patentů na vynálezy“ a zřídila za tímto účelem organizaci, Evropský patentový úřad (dále jen „EPÚ“), který je pověřen centrálním udělováním tzv. „evropských“ patentů, jejichž územní dosah však závisí na vůli přihlašovatele¹⁰.

B – Mnichovská úmluva

20. Mnichovská úmluva vstoupila v platnost dne 7. října 1977. K dnešnímu dni je její stranou 31 států, včetně všech států, které byly k rozhodnému dni z hlediska sporu v původním řízení vázány Bruselskou úmluvou⁹. Společenství není stranou Mnichovské úmluvy, je však otázkou, zdali se jí nestane

22. Společná pravidla pro udělování takových patentů jsou jak hmotněprávní povahy (především pokud jde o vymezení patentovatelných vynálezů), tak povahy procesní, a to v rozsahu, v jakém upravují řízení před EPÚ o udělování uvedených patentů a případně též řízení následně zahajovaná před jinými složkami téže organizace z důvodu podání odporu proti udělení patentu. Tento opravný prostředek, který lze podat až po uplynutí určité lhůty po udělení dotyčného patentu a může se zakládat pouze na určitých taxativně vymezených důvodech obsažených v Mnichovské úmluvě, může vést ke zrušení uvedeného patentu

9 – K dnešnímu dni je stranou Mnichovské úmluvy Belgie, Francouzská republika, Lucemburské velkovévodství, Nizozemské království, Spolková republika Německo, Spojené království Velké Británie a Severního Irsku, Švýcarská konfederace, Švédské království, Italská republika, Rakouská republika, Lichtenštejnské knížectví, Řecká republika, Španělské království, Dánské království, Monacké knížectví, Portugalská republika, Irsko, Finská republika, Kyperská republika, Turecká republika, Bulharská republika, Estonská republika, Slovenská republika, Česká republika, Slovinská republika, Maďarská republika, Rumunská republika, Polská republika, Islandská republika, Litevská republika a Lotyšská republika.

10 – Článek 3 Mnichovské úmluvy stanoví, že „[o] udělení evropského patentu lze žádat pro jeden, několik nebo všechny smluvní státy“.

nebo k jeho zachování, tak jak byl změněn jeho majitelem v průběhu řízení o odporu¹¹.

národní patent udělený v tomto státě, pokud tato úmluva nestanoví jinak“.

23. Vedle těchto společných pravidel se evropský patent nadále řídí vnitrostátní právní úpravou každého smluvního státu, pro nějž byl udělen. Uvedený evropský patent se totiž po svém udělení štěpí na „svazek národních patentů“¹².

25. Článek 64 odst. 1 uvedené úmluvy stanoví v tomtéž smyslu, že „[...] [e]vropský patent poskytuje svému majiteli ode dne zveřejnění oznámení o jeho udělení a v každém smluvním státě, pro který byl udělen, stejná práva, jaká by mu poskytoval národní patent udělený v tomto státě“. Odstavec 3 téhož článku k tomu doplňuje, že „[p]orušení evropského patentu se projevuje podle národního práva“¹³.

24. Článek 2 odst. 2 Mnichovské úmluvy tak stanoví, že „[e]vropský patent má v každém smluvním státě, pro který byl udělen, stejný účinek a podléhá stejnému režimu jako

26. Evropský patent, který je takto postaven na roveň národnímu patentu, tedy nejenže podléhá právu použitelnému na národní patent, pokud jde o jeho ochranu v každém smluvním státě, pro nějž byl uvedený evropský patent udělen, ale v zásadě (s výhradou podání odporu u EPÚ) pro něj také platí, že spory s ním související spadají do příslušnosti vnitrostátních soudů každého dotčeného smluvního státu.

11 — Článek 99 odst. 1 Mnichovské úmluvy stanoví, že ve lhůtě devíti měsíců ode dne oznámení o udělení uvedeného patentu může každý proti udělenému patentu podat u EPÚ odpor. Podle čl. 105 odst. 1 uvedené úmluvy platí, že byl-li podán odpor proti evropskému patentu, může každý, kdo prokáže, že proti němu bylo zahájeno řízení pro porušení téhož patentu, po uplynutí lhůty k podání odporu vstoupit do řízení o odporu, podá-li prohlášení o vstupu do řízení do tří měsíců ode dne, kdy bylo řízení pro porušení patentu zahájeno. Tentýž článek dále stanoví, že tato možnost vstoupit do řízení platí pro každého, kdo prokáže, že poté, co jej majitel patentu vyzval, aby upustil od údajného porušování patentu, zahájil proti tomuto majiteli soudní řízení ve věci určení, že neporušuje jeho patent. Velký stížnostní senát EPÚ upřesnil účel tohoto mechanismu ve svém rozhodnutí ze dne 11. května 1994 ve věci *Allied Colloids* (G-1/94, Úř. list EPÚ 1994, 787, bod 7) následovně: „[...] by relying on the centralised procedure before the EPO in cases where infringement and revocation proceedings otherwise would have to be simultaneously pursued before national courts, an unnecessary duplication of work can be avoided, reducing also the risk of conflicting decisions on the validity of the same patent [...]“.

12 — Tento výraz, obecně používaný pro označení zvláštní povahy evropského patentu, byl zaveden stížnostními orgány EPÚ. Viz zejména rozhodnutí Velkého stížnostního senátu EPÚ ze dne 3. listopadu 1992 ve věci *Spanset* (G-4/91, Úř. list EPÚ 1993, 707, bod 1).

13 — Velký stížnostní senát EPÚ objasnil smysl tohoto ustanovení v rozhodnutí ze dne 11. prosince 1989 ve věci *Mobil Oil III* (G-2/88, Úř. list EPÚ 1990, 93, bod 3.3, odlišeno autorem tohoto stanoviska), a to následujícími slovy: „[...] [t]he rights conferred on the proprietor of a European patent (Article 64 (1) EPC) are the legal rights which the law of a designated Contracting State may confer upon the proprietor, for example, as regards what acts of third parties constitute infringement of the patent, and as regards the remedies which are available in respect of any infringement“.

27. Tato zásada platí též pro spory o porušení evropského patentu a pro spory týkající se jeho platnosti¹⁴, přičemž je třeba upřesnit, že v souladu s článkem 138 Mnichovské úmluvy má zrušení evropského patentu soudem některého smluvního státu účinky pouze na území tohoto státu a netýká se území ostatních smluvních států, což neplatí při zrušení takového patentu ze strany EPÚ, neboť dosah tohoto rozhodnutí pak zahrnuje území všech smluvních států, pro něž byl předmětný patent udělen.

vlastnictví, který uvedený patent zosobňuje¹⁵. Metoda pro posouzení takovéto otázky je stanovena v článku 69 Mnichovské úmluvy. Odstavec 1 uvedeného článku stanoví, že rozsah ochrany plynoucí z evropského patentu (nebo z evropské patentové přihlášky pro takový patent) musí být posuzován ve vztahu k obsahu nároků, přičemž se upřesňuje, že k výkladu nároků se použije i popis vynálezu a související výkresy¹⁶. Ve snaze zabránit vzniku rozdílu v posouzení mezi příslušnými orgány velkého počtu smluvních států byl k Mnichovské úmluvě připojen protokol o výkladu uvedeného článku 69¹⁷.

28. Ve sporech o porušení evropského patentu a sporech týkajících se jeho platnosti může vyvstat otázka, jaký je přesný hmotně-právní rozsah ochrany, která má být takovému patentu poskytnuta, to znamená, jaký je přesný technický předmět titulu duševního

14 — Velký stížnostní senát EPÚ tento aspekt zdůraznil ve svém výše uvedeném rozhodnutí *Spanset*. Pro lepší pochopení cituji celý bod 1 tohoto rozhodnutí (odlišeno autorem tohoto stanoviska):

„When a European patent is granted, it has the effect in each designated Contracting State of a national patent granted by that State (Articles 2 and 64(1) EPC). It thus becomes a *bundle of national patents* within the individual jurisdictions of the designated States. Any alleged infringement of a granted European patent is dealt with by national law (Article 64(3) EPC). *Infringement proceedings may be commenced by the patent proprietor in any Contracting State for which the patent was granted, at any time after grant of the patent.*

Part V of the EPC (Articles 99 to 105) sets out an 'opposition procedure', under which any person may file an opposition to a granted European patent at the EPO within nine months of its grant, and may thereby contend in centralised opposition proceedings before an Opposition Division of the EPO that the patent should be revoked, on one or more stated grounds. The effect of revocation is set out in Article 68 EPC. *Opposition proceedings therefore constitute an exception to the general rule set out in paragraph 1 above that a granted European patent is no longer within the competence of the EPO but is a bundle of national patents within the competence of separate national jurisdictions.*“

15 — Díky této otázce lze určit dosah práv majitele evropského patentu ve vztahu k údajným porušitelům. Díky ní lze též zjistit, zda může být dotyčný patent prohlášen neplatným z důvodu, že byla podle čl. 138 odst. 1 písm. d) Mnichovské úmluvy rozšířena ochrana vyplývající z uvedeného patentu.

16 — Vynález musí být v evropské patentové přihlášce objasněn natolik jasně a úplně, aby jej mohl odborník uskutečnit (článek 83 Mnichovské úmluvy). Patentové nároky vymezují předmět, pro který se požaduje ochrana; musí být jasné a být podloženy popisem vynálezu (článek 84 uvedené úmluvy). Nároky, popis a výkresy, které musejí být přiloženy k patentové přihlášce, jsou několikrát zveřejněny ze strany EPÚ (čl. 78 odst. 1 a články 93 a 98 téže úmluvy).

17 — Tento protokol, který vstoupil v platnost v roce 1978 (tedy jeden rok po vstupu Mnichovské úmluvy v platnost), obsahuje následující ustanovení:

„Článek 69 nesmí být vykládán tak, že rozsah ochrany plynoucí z evropského patentu je určen úzkým a doslovným významem znění nároků a že popis a výkresy slouží toliko k odstranění nejednoznačností obsažených v nárocích. Rovněž nesmí být vykládán tak, že nároky slouží pouze jako ukazatel a že se ochrana vztahuje též na to, co dle názoru odborníka, který posoudil popis a výkresy, měl majitel patentu v úmyslu chránit. Článek 69 musí být naopak vykládán tak, že vymezuje mezi těmito krajními případy takový přístup, který zajistí zároveň přihlašovatelův spravedlivou ochranu a třetím osobám přiměřený stupeň jistoty.“

II – Skutkový stav a původní řízení

29. Frederick Primus a Milton Goldenberg, s bydlištěm ve Spojených státech amerických, jsou spolujadřiteli evropského patentu, který jim byl udělen v roce 1992 pro deset smluvních států, a sice pro Rakouskou republiku, Belgické království, Švýcarskou konfederaci, Spolkovou republiku Německo, Francouzskou republiku, Spojené království Velké Británie a Severního Irsku, Lichtenštejnské knížectví, Lucemburské velkovévodství, Nizozemské království a Švédské království.

30. Tento patent se týká jednak postupu imunometrické analýzy ke stanovení přítomnosti karcinoembryonálních antigenů (zvaných „CEA“) ve vzorku séra nebo plazmy a jednak vybavení používaného pro dávkování těchto antigenů, zvaného sada pro imunologické dávkování nebo sada CEA. Dotyčný vynález má podle všeho značný význam pro depistáž a dokonce pro léčení některých forem rakoviny.

31. V roce 1997 majitelé tohoto patentu, jakož i společnost založená podle amerického práva Immunomedics (která zdá se

vlastní výlučnou licenci k tomuto patentu)¹⁸, žalovali v řízení o předběžném opatření¹⁹ před Rechtbank te s'-Gravenhage (soud prvního stupně v Haagu) společnost Roche Nederland BV, usazenou v Nizozemsku, jakož i osm dalších společností skupiny Roche, usazených ve Spojených státech amerických, v Belgii, v Německu, ve Francii, ve Spojeném království, ve Švýcarsku, v Rakousku a ve Švédsku. Touto žalobou na ukončení porušování patentu těmto společností vytýkali, že porušily jejich práva vyplývající z evropského patentu, jehož jsou majiteli, když uvedly na trh sady CEA po názvem Cobas Core CEA EIA.

32. Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že osm společností, tedy mimo společnost usazenou v Nizozemsku, podalo námitku nepřislušnosti soudu, u něž byla žaloba podána, a v souvislosti s meritorní stránkou věci zpochybňovalo existenci jakéhokoli porušení patentu a napadlo platnost dotyčného evropského patentu²⁰.

33. Na podporu námitky nepřislušnosti tyto společnosti uvedly s odkazem na rozsudek

18 — Viz bod 3 vyjádření nizozemské vlády a rovněž poznámku pod čarou č. 1 vyjádření Komise Evropských společenství.

19 — Tato žaloba podle všeho spadá do rámce zkráceného řízení zvaného „kort geding“, které lze zahájit, aniž by bylo nutné zahajovat řízení ve věci samé. Charakteristické rysy tohoto řízení a povaha některých opatření, která se v jeho rámci nařizují, byly posouzeny Soudním dvorem v rozsudcích ze dne 17. listopadu 1998, Van Uden (C-391/95, Recueil, s. I-7091, body 43 až 47), a ze dne 27. dubna 1999, Mietz (C-99/96, Recueil, s. I-2277, body 34 až 39 a 43). Viz též mé stanovisko k věci, v níž byl vydán výše uvedený rozsudek Van Uden (body 19 až 21 a 108 až 120).

20 — Viz s. 2 a 6 francouzské verze předkládacího rozhodnutí.

Soudního dvora ze dne 27. září 1988, Kalfelis²¹, že pro účely řádného výkonu spravedlnosti se v projednávané věci nevyžaduje společné projednání a rozhodnutí, aby se tak zamezilo vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí. Dle jejich názoru existuje pro každou dotyčnou zemi odlišný patent, takže nehrozí neslučitelnost rozhodnutí.

34. Rozsudkem ze dne 1. října 1997 Rechtbank te 's-Gravenhage zamítl tuto námitku nepřislušnosti, zároveň však žalobu meritorně zamítl.

35. Tento soud konkrétněji rozhodl, že je na základě čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy příslušný k rozhodování o žalobách namířených proti společnostem usazeným ve smluvních státech mimo Nizozemsko. Pokud šlo o žaloby podané proti společnostem usazeným ve Švýcarsku a Spojených státech amerických, rovněž dospěl k názoru, že je příslušný o nich rozhodnout na základě čl. 6 bodu 1 Úmluvy o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 16. září 1988²², respektive na základě vnitrostátního práva v souladu s čl. 4 prvním pododstavcem Bruselské úmluvy.

36. Pokud jde o čl. 6 bod 1 Bruselské úmluvy Rechtbank te 's-Gravenhage odmítl argument uplatněný žalovanými, že pro každou dotyčnou zemi existuje odlišný patent, neboť evropský patent je třeba vykládat stejným způsobem ve všech těchto zemích v souladu s článkem 69 Mnichovské úmluvy, takže dle jeho názoru je vyloučeno, že by v jedné zemi bylo shledáno porušení patentu, a v ostatních nikoli. Tento soud dodal že všechny dotčené společnosti jsou součástí téže skupiny, takže v souladu s požadavkem stanoveným ve výše uvedeném rozsudku Kalfelis mezi žalobami existuje vztah. Nakonec zdůraznil, že Soudní dvůr ostatně v rozsudku ze dne 6. prosince 1994, Tatry²³, použil na pojem „souvisejících žalob“ ve smyslu čl. 22 třetího pododstavce Bruselské úmluvy široký výklad, takže do něj zahrnul „všechny případy, kdy existuje nebezpečí odporujících si rozhodnutí, i když mohou být tato rozhodnutí vykonána zvlášť a jejich právní následky se navzájem nevylučují“²⁴. Tak je tomu i v projednávaném případě, protože žaloby se týkají tvrzeného porušení různých patentů, které však mají tentýž obsah.

37. Žalobci podali proti tomuto rozsudku odvolání a rozšířili žalobu v tom směru, aby žalovaným bylo jednak nařízeno předložení jistých informací, stažení všech sporných výrobků od odběratelů, zničení přípravků na skladě i přípravků stažených z oběhu

21 — 189/87, Recueil, s. 5565.

22 — (Uř. věst. I. 319, s. 9, dále jen „Luganská úmluva“). Jedná se o takzvané „paralelní“ umluvu k Bruselské úmluvě, neboť po obsahové stránce je takřka totožná. Její čl. 6 bod 1 tak přesně odpovídá čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy. Luganská úmluva zavazuje všechny smluvní státy, které jsou stranou Bruselské úmluvy, a dále Islandskou republiku, Norské království, Švýcarskou konfederaci a Polskou republiku.

23 — C 406/92, Recueil, s. I-5439.

24 — Tamtéž, bod 53.

a jednak aby bylo žalovaným uloženo nahradit žalobcům škodu, která jim vznikla, nebo jim přenechat zisk dosažený z porušení jejich patentu²⁵.

38. Gerechtshof te 's-Gravenhage rozsudkem ze dne 27. června 2002 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil v části týkající se námitky nepříslušnosti a zrušil jej v části týkající se meritorní stránky věci.

39. V rámci meritorní stránky věci tento odvolací soud žalovaným konkrétněji pod hrozbou pokuty zakázal porušovat evropský patent ve všech dotyčných zemích, uložil jim povinnost poskytnout žalobcům různé důkazy k určení rozsahu dotyčných porušení (množství sporných výrobků a totožnost odběratelů) a uložil žalovaným nahradit žalobcům škodu, která bude vyčíslena později.

40. Tento rozsudek byl prohlášen za předběžně vykonatelný proti složení záruky ve výši dvou milionů eur ze strany žalobců²⁶.

41. Žalované společnosti podali kasační opravný prostředek k Hoge Raad der Nederlanden²⁷. Frederick Primus a Milton Goldenberg podali vzájemný kasační opravný prostředek²⁸.

III – Předběžné otázky

42. S ohledem na tvrzení účastníků řízení, která se v zásadě shodují s tvrzeními předloženými již v řízení v prvním stupni, se Hoge Raad der Nederlanden rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Existuje takový vztah souvislosti, jaký se vyžaduje pro použití čl. 6 návětí a bodu 1 Bruselské úmluvy, mezi žalobami týkajícími se porušení patentu, které majitel evropského patentu podal jednak proti žalovanému usazenému ve státě, kde bylo zahájeno řízení, a jednak proti různým žalovaným usazeným ve smluvních státech, které se liší od státu, kde bylo zahájeno řízení, o kterých majitel patentu prohlašuje, že porušují tento patent v jednom nebo více smluvních státech?

27 — Pro snadnější pochopení situace účastníků řízení ve sporu v původním řízení budu nadále označovat žalované společnosti ze skupiny Roche pojmem „žalovaní“, přestože mají postavení navrhovatelů v řízení o kasačním opravném prostředku.

28 — Stejně tak budu nadále označovat majitele dotyčného patentu pojmem „žalobci“, i když jsou odpůrci v řízení o kasačním opravném prostředku.

25 — Viz s. 2 a 3 předkládacího rozhodnutí.

26 — Viz s. 3 a 4 předkládacího rozhodnutí.

- 2) Pokud odpověď na otázku uvedenou v bodě [1]) není kladná nebo není bezvýhradně kladná, za jakých okolností existuje taková souvislost, a je v tomto rámci například důležité
- v rámci sporu o porušení evropského patentu, kde je žalováno více společností usazených v různých smluvních státech pro skutky, jichž se měly dopustit na území každého z těchto států, zejména v případě, že uvedené společnosti patřící do téže skupiny jednaly stejným či podobným způsobem na základě společné politiky, která byla vypracována pouze jednou z nich.

— že žalování patří ke stejné skupině?

- že žalování jednájí společně na základě společné politiky, a pokud ano, je důležité místo, kde tato společná politika byla vypracována?
44. Jak již zdůraznil předkládající soud²⁹, jeho otázka se týká situace společností usazených v několika smluvních státech, které jsou stranou Bruselské úmluvy, mimo společnost usazenou v Nizozemsku (jedná se tedy o společnosti usazené v Belgii, v Německu, ve Francii, ve Spojeném království, v Rakousku a ve Švédsku), a nepřímo též situace společnosti usazené ve Švýcarsku, které je smluvním státem Luganské úmluvy. Jak již bylo řečeno výše, posledně uvedená úmluva totiž rozšiřuje použití téměř všech pravidel obsažených v Bruselské úmluvě (zejména čl. 6 bodu 1) i na další státy, které jí nejsou vázány, takže výklad uvedeného článku Bruselské úmluvy učiněný Soudním dvorem je použitelný na výklad odpovídajícího článku obsaženého v Luganské úmluvě.
- že tvrzená porušení, kterých se dopustili různí žalovaní, jsou totožná nebo téměř totožná?"

IV – Smysl a dosah předběžných otázek

43. Těmito dvěma otázkami, které je třeba zkoumat společně, se předkládající soud v podstatě táže, zda má být čl. 6 bod 1 Bruselské úmluvy vykládán tak, že se použije

45. Jak též uvedl předkládající soud, toto řízení o předběžné otázce se tedy netýká

²⁹ -- Body 4.3.5 a 4.4 předkládacího rozhodnutí.

situace společnosti usazené ve Spojených státech amerických, to znamená ve třetím státě (jak ve vztahu k Bruselské úmluvě, tak ve vztahu k Luganské úmluvě). Na základě čl. 4 prvního pododstavce Bruselské úmluvy totiž situaci této společnosti v zásadě upravují pravidla o příslušnosti účinná v Nizozemském království, to znamená ve smluvním státě soudu, u nějž byla žaloba podána.

46. Pokud jde o dosah předběžných otázek, je třeba učinit další upřesnění. Ze znění předkládacího rozhodnutí vyplývá, že v této fázi je původní spor předmětem zkráceného řízení, jehož účelem je přijetí předběžných nebo zajišťovacích opatření ve smyslu článku 24 Bruselské úmluvy³⁰. Předkládající soud se Soudním dvorem netáže na podmínky použití uvedeného článku 24, nýbrž pouze na podmínky použití čl. 6 bodu 1 uvedené úmluvy. Obecně se však uznává, že soud příslušný k rozhodování ve věci samé v souladu s články 2 a 5 až 18 téže úmluvy je příslušný rovněž k nařízení nezbytných předběžných

nebo zajišťovacích opatření, takže není namístě uplatňovat článek 24 téže úmluvy³¹. Předkládající soud se tedy svými předběžnými otázkami ve skutečnosti táže, zda jsou nizozemské soudy příslušné k rozhodování o celém původním sporu, a to ve všech fázích průběhu řízení, to znamená jak z pozice soudu příslušného pro rozhodování o předběžných opatřeních, tak z pozice soudu rozhodujícího ve věci samé.

47. Rovněž je třeba zdůraznit, že předmětem otázky položené předkládajícím soudem Soudnímu dvoru není vztah mezi čl. 6 bodem 1 a čl. 16 bodem 4 uvedené úmluvy, který pro připomenutí stanoví, že „[b]ez ohledu na bydliště mají výlučnou příslušnost [...] pro řízení, jejichž předmětem je zápis nebo platnost patentů [...], soudy smluvního státu, na jehož území bylo požádáno o udělení nebo zápis nebo kde byly uděleny nebo zapsány nebo platí za udělené nebo zapsané na základě mezinárodní smlouvy“.

30 — V rozsudku ze dne 26. března 1992, Reichert a Kockler (C-261/90, Recueil, s. I-2149, bod 34) Soudní dvůr upřesnil, že se jedná o „opatření, která jsou v oblastech spadajících do rozsahu působnosti úmluvy určena k zachování faktické nebo právní situace za účelem ochrany práv, jejichž uznání je ostatně požadováno po soudu rozhodujícím ve věci samé“. Opatření nařízená v rozsudku, který byl před předkládajícím soudem napaden, či přinejmenším některá z nich, této definici podle všeho vyhovují. Tak je tomu zejména u opatření, jímž se zakazuje dopouštět se jakéhokoli přímého porušování dotyčného evropského patentu v každé z určených zemí, neboť se jeví, že toto opatření je určeno k zachování faktické nebo právní situace za účelem ochrany práv majitele uvedeného patentu ve vztahu k třetím osobám, dokud tato práva nebudou uznána soudem v řízení ve věci samé. Příkaz zasláný žalovaným, aby žalobcům poskytli jisté důkazy, který je blízký opatření k provedení důkazů, je vyvážen povinností žalobců složit záruku ve výši dvou milionů eur, aby se tak zachovala dočasná povaha uvedených opatření.

48. Soudní dvůr sice v rozsudku ze dne 15. listopadu 1983, Duijnste, provedl restriktivní výklad těchto ustanovení, když použít tam zakotveného pravidla o výlučné příslušnosti omezil pouze na spory týkající se platnosti, existence nebo skončení platnosti patentu nebo spory týkající se uplatnění práva přednosti z důvodu dřívějšího podání

31 — Viz zejména výše uvedené rozsudky Van Uden (bod 19) a Mietz (bod 40).

příhlášky, z čehož jsou takto vyňaty ostatní spory, jako například spory o porušení patentu³².

49. Lze si však klást otázku, jaký je přesný dosah tohoto vynětí sporů o porušení patentu z rozsahu působnosti čl. 16 bodu 4 Bruselské úmluvy.

50. Konkrétněji si lze položit otázku, zda je toto vynětí obecné, takže se uvedený článek nepoužije ani tehdy, je-li v rámci sporu o porušení patentu zpochybněna jeho platnost.

51. Aby bylo vůbec možné hovořit o porušení práv majitele patentu, musí být uvedený patent platný. Většina žalovaných v řízení o porušení patentu tak napadá platnost patentu. A právě tak je tomu ve sporu v původním řízení³³. Z toho vyplývá, že k rozsouzení sporu o porušení patentu se musí soudce, jemuž je takový spor předložen, nejčastěji vyslovovat k platnosti dotyčného patentu.

52. Ovšem v případě, že by bylo v takových sporech použitelné pravidlo o výlučné příslušnosti zakotvené v čl. 16 bodu 4 Bruselské úmluvy, pak by se použilo pouze a jediné toto pravidlo, a nikoli ostatní pravidla o příslušnosti obsažená v uvedené úmluvě, jako například pravidlo obsažené v čl. 6 bodě 1 téže úmluvy.

53. Otázka použití uvedeného čl. 6 bodu 1 na spor o porušení patentu, v němž je zpochybněna platnost uvedeného patentu (tak jako ve sporu v původním řízení), proto vyvstává pouze za předpokladu, že by se na takový spor nevztahoval čl. 16 bod 4 Bruselské úmluvy.

54. Z toho vyplývá, že otázka použití tohoto čl. 16 bodu 4 na uvedený spor je předběžná ve vztahu k otázce použití čl. 6 bodu 1 uvedené úmluvy.

55. Jak jsem již uvedl, Soudnímu dvoru byla tato předběžná otázka položena v rámci výše uvedené věci GAT, která je v současné době projednávána³⁴. Úkolem Soudního dvora je tedy vyslovit se k této otázce předtím, než posoudí otázku, která je předmětem tohoto řízení o předběžné otázce.

32 — 288/82, Recueil, s. 3663, body 23 až 25.

33 — Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že oněch osm společností, mimo společnost usazenou v Nizozemsku, jimž je vytýkáno, že se dopustily porušení patentu, zpochybnilo platnost dotyčného evropského patentu. Viz bod 32 tohoto stanoviska.

34 — Viz bod 4 tohoto stanoviska.

56. K určení dosahu předběžných otázek je třeba učinit ještě jedno upřesnění. Jak to zdůraznilo několik účastníků řízení³⁵, položení předběžné otázky Soudnímu dvoru navazuje na nedávný posun v judikatuře, k němuž došlo v Nizozemsku v 90. letech a který byl předmětem čilých debat ve smluvních státech, zejména ve Spojeném království, kde se stal terčem vážných výhrad a zavedl příčinu, jak již bylo uvedeno výše (v bodě 3 tohoto stanoviska), k předcházejícímu řízení o předběžné otázce, která nakonec zůstala nezodpovězena.

57. Vzhledem k tomu, že tento posun ve vnitrostátní judikatuře vedl opět k položení předběžné otázky Soudnímu dvoru, je účelné o něm podat stručnou informaci.

58. Nizozemské soudy nejprve na počátku 90. let vykládaly čl. 6 bod 1 Bruselské úmluvy tak široce, že jej uplatňovaly na veškeré spory o porušení evropských patentů, v nichž bylo více žalovaným (majícím bydliště v Nizozemsku a v ostatních smluvních státech) vytýkáno, že se dopustili na území každého z těchto států stejných nebo podobných jednání.

35 — Viz vyjádření žalobců (body 18 až 20); žalovaných (body 50 až 56); nizozemské vlády (bod 12) a vlády Spojeného království (body 34 až 37).

59. Na konci 90. let pak byla tato judikatura vyhrazena již jen pro spory, v nichž byly stranou společnosti patřící do téže skupiny, které jednaly na základě společné politiky z podstatné části navržené společností usazenou v Nizozemsku. Tento nový směr judikatury, známý pod názvem teorie „the spider in the web“, se tedy soustřeďuje na roli jednotlivých žalovaných při páchání vytýkaných skutků. Tato teorie, kterou vyslovil Gerechthof te 's-Gravenhage (odvolací soud v Haagu) v zásadním rozsudku ze dne 23. dubna 1998 ve věci *Expandable Grafts v. Boston Scientific*, byla rozsáhlým zdrojem inspirace pro druhou předběžnou otázku položenou v projednávané věci. Tato druhá otázka, kterou jsem spojil s první v rámci jejich přeformulování do jedné jediné otázky, má přímý vliv na případné přetrvání této vnitrostátní judikatury.

60. Po takto provedeném upřesnění smyslu a dosahu předběžných otázek nyní přejdu k jejich souběžnému posouzení.

V – Analýza

61. K fenoménu porušování patentů vyjádřím nejprve několik úvodních poznámek a teprve poté provedu vlastní analýzu předběžné otázky.

A – Úvodní poznámky k fenoménu porušování patentů

nekalosoutěžní jednání, které neoprávněně těží z úsilí vyvíjeného vynálezci, přestože jsou jejich práva chráněna patentem.

62. Ochrana práv duševního vlastnictví má již z povahy věci mezinárodní rozměr, což mimo jiné odůvodnilo přijetí několika mezinárodních smluv a některých aktů sekundárního práva Společenství. To platí zejména potud, pokud je porušování patentů jevem celosvětového rozsahu.

65. Ačkoli byl již před několika lety zahájen proces sblížování vnitrostátních právních úprav, rozdíly v úrovni ochrany patentů na vynálezy jsou nadále značné. Tato situace mimochodem neunikla ani porušovatelům, kteří neváhají své chování v tomto směru přizpůsobovat a soustřeďovat svou činnost do některých zemí spíše než do jiných.

63. Tento jev má dopad zejména na zájmy majitelů patentů na vynálezy v oblasti lékařské a farmaceutické³⁶.

66. Za těchto podmínek lze oprávněně doufat, že tato přetrvávající rozdílnost vnitrostátních právních úprav v oblasti ochrany patentů na vynálezy nebude nadále umocňována rozštěpením řízení, jejichž cílem je ochránit práva majitelů evropských patentů, mezi soudy různých smluvních států.

64. Investice do vývoje vynálezů v této oblasti jsou totiž zpravidla velmi nákladné, pročez je nezbytné využívat vynálezy ve více zemích, aby se zajistila výnosnost takových investic. Mimo riziko pro veřejné zdraví se tak porušování patentů jeví jako mimořádně

67. Jakkoli je toto snažení oprávněné, nestačí samo o sobě k odůvodnění širokého výkladu podmínek použití čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy.

36 – Ze zelené knihy Komise ze dne 15. října 1998 o boji proti porušování patentů a pirátství na vnitřním trhu [KOM(98) 569 konečné, s. 4] vyplývá, že farmaceutický průmysl je jedním z odvětví, jež jsou nejvíce dotčena porušováním patentů v celosvětovém měřítku. Porušování patentů v tomto odvětví představuje 6 % veškerých případů porušování patentů v celosvětovém měřítku.

68. Dle mého mínění se čl. 6 bod 1 této úmluvy vzhledem k současnému stavu práva Společenství a mezinárodního práva nemůže

použít na žalobu pro porušení evropského patentu, jejímž prostřednictvím je žalováno více společností usazených v různých smluvních státech pro skutky, kterých se měly dopustit na území každého z těchto států, a to i v případě, že by uvedené společnosti patřící k jedné skupině jednaly stejným či podobným způsobem na základě společné politiky, jež byla vypracována pouze jednou z nich.

69. Toto řešení se sice jeví neuspokojivé a v konečném důsledku ukazuje na meze současného systému, prozatím je však jediné možné, přinejmenším v době, kdy došlo k událostem, které jsou předmětem sporu v původním řízení.

70. Ve prospěch restriktivního výkladu podmiňuje použití čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy hovoří několik argumentů. Tyto argumenty souvisejí zaprvé s povahou vztahu souvislosti, který se vyžaduje pro použití tohoto článku; zadruhé s důsledky, které je z toho třeba vyvodit, pokud jde o spory o porušování evropských patentů; zatřetí s dopadem pravidla o vylučné příslušnosti podle čl. 16 bodu 4 uvedené úmluvy na řešení takových sporů a začtvrté s vyhlídkami do budoucna v dané oblasti. Postupně se budu zabývat každým z uvedených argumentů.

B – Povaha vztahu souvislosti vyžadovaného pro použití čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy

71. Ve výše uvedeném rozsudku Kalfelis Soudní dvůr rozhodl, že „[p]řavidlo upravené v čl. 6 [...] [bodě] 1 se použije [...], jestliže žaloby směřující proti různým žalobcům navzájem souvisejí v okamžiku jejich podání, to znamená, že jejich společné projednání a rozhodnutí je vhodné k tomu, aby se zabránilo vydání *vzájemně si odporujících* rozhodnutí v oddělených řízeních“³⁷.

72. Soudní dvůr šel nad rámec znění čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy, který nepožaduje žádný vztah souvislosti mezi žalobami, čímž měl v úmyslu zachovat užitečný účinek článku 2 uvedené úmluvy, který představuje „základní pilíř“ systému zavedeného touto úmluvou³⁸. Soudní dvůr tak vyloučil, že by žalobce měl „možnost podat jedinou žalobu proti více žalovaným pouze s cílem odejmout některého z těchto žalovaných z příslušnosti soudů ve státě, kde má bydliště“³⁹.

37 — Bod 12 rozsudku, odlišeno autorem tohoto stanoviska.

38 — Jak již Soudní dvůr upřesnil, význam tohoto pravidla o příslušnosti je odůvodněn tím, že žalovanému umožňuje hájit se v zásadě snadněji [viz zejména rozsudky ze dne 17. června 1992, Handte (C-26/91, Recueil, s. I-3967, bod 14), a ze dne 13. července 2000, Group Josi (C-412/98, Recueil, s. I-5925, bod 35)]. Přispívá tak k zajištění řádného výkonu spravedlnosti. Soudní dvůr rovněž upřesnil, že se Bruselská úmluva projevuje jako velmi liberální v oblasti uznávání a výkonu soudních rozhodnutí právě z důvodu záruk, které jsou žalovanému přiznány v původním řízení, pokud jde o dodržování práv obhajoby [viz zejména rozsudek ze dne 21. května 1980, Denilauler (125/79, Recueil, s. 1553, bod 13)].

39 — Výše uvedený rozsudek Kalfelis, bod 9.

73. Obrat použitý Soudním dvorem v tomto rozsudku k vystižení nutného vztahu souvislosti mezi žalobami odpovídá formulaci uvedené v čl. 22 třetím pododstavci Bruselské úmluvy, který pro připomenutí stanoví, že „[v]e smyslu tohoto článku spolu žaloby navzájem souvisejí, pokud je mezi nimi dán tak úzký vztah, že je společně projednání a rozhodnutí vhodné k tomu, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních“.

74. Několik let po vynesení rozsudku Kalfe-lis učinil Soudní dvůr k tomuto pojmu souvislosti ve smyslu článku 22 široký výklad. Ve výše uvedeném rozsudku Tatry měl totiž za to, že „[k]e splnění cíle spočívajícího v řádném výkonu spravedlnosti musí být tento výklad široký a zahrnovat veškeré případy, kde existuje nebezpečí *odporujících si* rozhodnutí, i když mohou být tato rozhodnutí vykonána zvláště a jejich právní následky se navzájem nevylučují“⁴⁰.

75. Soudní dvůr dospěl k závěru, že „[...] článek 22 [Bruselské] úmluvy musí být vykládán tak, že žaloba podaná v některém smluvním státě určitou skupinou vlastníků zboží proti vlastníkovi lodi na náhradu škody vzniklé na části přepravovaného volně loženého nákladu na základě různých, avšak totožných smluv a žaloba na náhradu škody podaná v jiném smluvním státě proti těmúž vlastníkovi lodi vlastníky jiné části nákladu

přepravovaného za stejných podmínek a na základě různých smluv, avšak totožných se smlouvami uzavřenými první skupinou a vlastníkem lodi spolu navzájem souvisejí již tehdy, představuje-li jejich oddělené projednání a rozhodování nebezpečí odporujících si rozhodnutí, přičemž není třeba, aby zde hrozily navzájem se vylučující právní následky“⁴¹.

76. Aby Soudní dvůr mohl učinit tento závěr, zamítl námitku, podle které je nutné přikládat výrazu „vzájemně si odporující rozhodnutí“ uvedenému v čl. 22 třetím pododstavci Bruselské úmluvy tentýž význam, jaký se přikládá (téměř identickému) výrazu uvedenému v čl. 27 bodě 3 uvedené úmluvy⁴².

77. V tomto ohledu vycházel Soudní dvůr zásadně z myšlenky, že cíle sledované oběma těmito ustanoveními jsou odlišné.

⁴¹ – Výše uvedený rozsudek Tatry, bod 58.

⁴² – Připomínám, že podle uvedeného článku 27 se rozhodnutí vydané ve smluvním státě (původním státě) neuzná v jiném smluvním státě (smluvním státě, v němž se o uznání žádá), pokud toto rozhodnutí *odporuje* rozhodnutí vydanému v řízení mezi těmiž účastníky řízení ve smluvním státě, v němž se o uznání žádá“. Odlíšeno autorem tohoto stanoviska.

40 – Bod 53 rozsudku, odlišeno autorem tohoto stanoviska.

78. Soudní dvůr totiž upřesňuje, že „[č]lánek 27 bod 3 [Bruselské] úmluvy dává soudci možnost, odchýlně od zásad a cílů úmluvy, odmítnout uznání zahraničního rozhodnutí“⁴³, takže tento článek je třeba vykládat restriktivně, zatímco „článek 22 třetí pododstavec [téže] úmluvy má za cíl [...] uskutečnit lepší koordinaci výkonu soudní funkce uvnitř Společenství a zamezit nekonzistentnosti a rozpornosti rozhodnutí, i když mohou být vykonána zvláště“, takže tento článek je nutno vykládat široce⁴⁴.

79. Lze si položit otázku, zda by se srovnatelné úvahy neměly uplatnit také k určení povahy vztahu souvislosti vyžadovaného pro použití čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy.

80. U tohoto článku se totiž sice lze domnívat, vzhledem k mechanismu koncentrace řízení, jaký je zde upraven, že sleduje tentýž cíl jako článek 22, dle mého názoru je však tímto jakákoli spojitost mezi těmito dvěma články vyčerpána. Jsem toho názoru, že se liší ve dvou základních aspektech. První souvisí s jejich dopadem na použití obecného

pravidla o příslušnosti zakotveného v článku 2 této úmluvy. Druhý se pak týká jejich způsobů provedení.

81. Pokud jde o dopad mechanismu upraveného v čl. 6 bodě 1 Bruselské úmluvy na použití článku 2, je třeba uznat, že tento dopad je značný. Zavedení tohoto mechanismu totiž spočívá na myšlence, že příslušnost soudu v místě bydliště žalovaného ve smluvním státě má dostatečnou sílu na to, aby mohla být důvodem pro rozšíření příslušnosti ve prospěch tohoto soudu i ve vztahu ke spolužalovaným, kteří mají bydliště v jiných smluvních státech. Tento mechanismus rozšíření příslušnosti tedy vede systematicky k tomu, že posledně uvedeným je odnímáno právo na svůj přírozeně příslušný soud, a paradoxně tak v jejich případech zasahuje do použití článku 2.

82. Na rozdíl od čl. 6 bodu 1 není dopad mechanismu upraveného v článku 22 na použití článku 2 systematický.

83. Tento článek 22, podobně jako článek 21 Bruselské úmluvy v oblasti překážek litispendence, se totiž může použít nejen v případech, kdy se příslušnost soudu, u něž byla žaloba podána později, určuje podle této úmluvy, zejména podle článku 2,

43 — Výše uvedený rozsudek Tatty, bod 55.

44 — Tamtéž.

ale také v případech, kdy tato příslušnost vyplývá z právních předpisů smluvního státu v souladu s článkem 4 téže úmluvy⁴⁵. Z toho vyplývá, že mechanismus upravený článkem 22 může být zcela bez vlivu na použití článku 2.

takže tento soud může rovněž rozhodnout ve věci samé bez ohledu na souběžné probíhající řízení zahájené dříve v jiném smluvním státě⁴⁶.

84. To platí tím spíše, že i v případě, kdy se příslušnost soudu, u něž byla žaloba podána později, zakládá na uvedeném článku 2, není jisté, zda použití mechanismu článku 22 Bruselské úmluvy povede k prohlášení nepřislušnosti tohoto soudu, a bude tedy znamenat, že dotýčný žalovaný bude odňat soudu smluvního státu, kde má bydliště.

86. Jestliže je tedy soud, u něž byla žaloba podána později, příslušný na základě článku 2 Bruselské úmluvy z důvodu bydliště žalovaného nebo některého z žalovaných ve smluvním státě, kde má tento soud sídlo, může se uvedený soud na základě článku 22 uvedené úmluvy buď vzdát výkonu své příslušnosti tím, že se ve věci prohlásí za nepřislušný na návrh některého z účastníků řízení, anebo přerušit řízení do doby, než bude vyneseno rozhodnutí soudu, u něž byla žaloba podána dříve, anebo rozhodnout spor rovnou bez přerušování řízení.

85. Pro připomenutí, článek 22 totiž stanoví, že jsou-li u soudů různých smluvních států podány žaloby, které spolu navzájem souvisejí a jsou projednávány v prvním stupni, může soud, u něhož byla žaloba podána později, buď řízení přerušit, nebo na návrh jednoho účastníka řízení prohlásit, že není příslušný, jestliže je spojení těchto řízení podle jeho právních předpisů přípustné a soud, u něhož byla žaloba podána dříve, je příslušný pro obě žaloby. Tato ustanovení uvedené úmluvy poskytují soudu, u něž byla žaloba podána později, pouhou možnost,

87. Odnětí žalovaného nebo některého z žalovaných jeho soudu ve smluvním státě, kde má bydliště, v důsledku prohlášení nepřislušnosti soudu, u něž byla žaloba podána později, na základě článku 22 uvedené úmluvy tedy není nikterak systematické na rozdíl od případu použití čl. 6 bodu 1 této úmluvy, jak již bylo uvedeno výše.

45 – Viz v tomto smyslu bod 149 mého stanoviska k věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 1. března 2005, Owusu (C-281/02, Sb. rozh. s. I 1383).

46 – Viz v tomto smyslu zejména Gaudemet-Tallon, H., *Compétence et exécution des jugements en Europe*, I G D.J., 3. vydání, 2002, s. 277.

88. Tento rozdíl mezi čl. 6 bodem 1 a článkem 22 Bruselské úmluvy, pokud jde o jejich vliv na dosah článku 2 téže úmluvy, dle mého názoru odůvodňuje, aby podmínka souvislosti vyžadované pro jejich použití v tom či onom případě byla pojata odlišně.

89. Lze totiž sice snadno tvrdit, že široký výklad pojmu souvislosti ve smyslu článku 22 uvedené úmluvy v souladu s výše uvedeným rozsudkem Tatry nemůže narušit užitečný účinek článku 2 této úmluvy, totéž však nelze říci o výkladu pojmu souvislosti v rámci použití uvedeného čl. 6 bodu 1. Je nutno uznat, že v konkrétním rámci by široký výklad nevyhnutelně vedl k podstatnému omezení případů, kdy se článek 2 použije (pokud jde o spoluzalované).

90. V souladu s ustálenou judikaturou však Soudní dvůr vždy dbal na striktní výklad zvláštních pravidel o příslušnosti obsažených v člancích 5 a 6 Bruselské úmluvy, neboť tato pravidla představují odchylku od obecné či základní zásady příslušnosti soudů v místě bydliště žalovaného zakotvené v článku 2, který pro připomenutí ve značné míře přispívá k zajištění řádného výkonu spravedlnosti⁴⁷. Jak již bylo uvedeno výše, veden

touto snahou Soudní dvůr dokonce ve výše uvedeném rozsudku Kalfelis šel nad rámec znění čl. 6 bodu 1 a podmínil jeho použití existencí případu souvislosti. Tato ustálená judikatura směřuje k užšímu významu pojmu souvislosti, aby se tak ještě více omezilo použití uvedeného čl. 6 bodu 1.

91. Další podstatný rozdíl mezi mechanismem koncentrace řízení podle čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy a mechanismem upraveným v článku 22 této úmluvy, který souvisí s jejich způsoby provedení, mě utvrzuje v myšlence, že je vhodnější neuplatňovat v rámci použití uvedeného čl. 6 bodu 1 široký výklad, jež Soudní dvůr učinil ve výše uvedeném rozsudku Tatry v případě pojmu souvislosti ve smyslu uvedeného článku 22.

92. Zde je totiž nutné mít na paměti skutečnost, že prohlášení nepřislušnosti soudu, u něž byla žaloba podána později, na základě článku 22 Bruselské úmluvy je možností, jejíž využití náleží do výlučné příslušnosti uvedeného soudu, a nikoli žalobce, který může v tomto směru pouze učinit návrh.

93. Taková volba soudu ve prospěch prohlášení vlastní nepřislušnosti se nutně inspi-

47 – Viz zejména výše uvedený rozsudek Kalfelis (bod 19), a rozsudky ze dne 19. září 1995, *Marinari* (C-364/93, Recueil, s. I-2719, bod 13); ze dne 27. října 1998, *Réunion européenne* a další (C-51/97, Recueil, s. I-6511, bod 29), a ze dne 10. června 2004, *Kronhofer* (C-168/02, Sb. rozh. s. I-6009, body 13 a 14).

ruje úvahami souvisejícími s řádným výkonem spravedlnosti, ať již je jeho účelem zamezit nekonzistentnosti mezi soudními rozhodnutími vydanými v různých smluvních státech či případně ponechat na úvaze soudu jiného smluvního státu, u něž už byla podána žaloba a jehož příslušnost je dána, aby ve sporu rozhodl vzhledem k tomu, že se objektivně nachází v lepším postavení k jeho rozsouzení⁴⁸.

94. Z tohoto úhlu pohledu se mechanismus koncentrace řízení podle čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy jeví jako značně odlišný od mechanismu upraveného článkem 22 této úmluvy.

95. O uplatnění čl. 6 bodu 1 uvedené úmluvy totiž rozhoduje výlučně žalobce, a nikoli soudce. Takové rozhodnutí sice může v dané souvislosti vycházet z oprávněného zájmu na hospodárnosti řízení, může však být také vedeno pochybnějšími úvahami z hlediska požadavků týkajících se řádného výkonu spravedlnosti nebo efektivity řízení, než jaké

vedou žalobce na základě čl. 5 bodu 3 Bruselské úmluvy, aby svou žalobu podal u soudu místa, kde došlo ke škodné události nebo kde se projevila škoda, spíše než u soudu smluvního státu, kde má žalovaný bydliště.

96. Volba žalobce, zda podá žalobu na základě uvedeného čl. 6 bodu 1 u soudu smluvního státu (kde má bydliště žalovaný) spíše než u soudu jiného smluvního státu či jiných smluvních států, kde má bydliště jeden ze spolužalovaných, tedy může být učiněna s jediným cílem, a to aby využil uplatnění zákona nebo judikatury, která jsou příznivější k zajištění jeho vlastních zájmů na úkor zájmů žalovaných, a nikoli aby vyhověl objektivní potřebě z hlediska dokazování či efektivity řízení.

97. Spory v oblasti porušování patentů jsou obzvlášť terčem praktik typu „forum shopping“ z důvodu výrazných rozdílů, které v současné době panují mezi vnitrostátními právními předpisy v dané oblasti, ať již se jedná o předpisy procesní (zejména ohledně pořizování a zajišťování důkazů, které hrají v takových sporech zásadní roli) nebo

48 — Tak by tomu bylo například za předpokladu, že by spor ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti byl předložen nejen soudu smluvního státu v místě bydliště žalovaného nebo některého z žalovaných (na základě článku 2 Bruselské úmluvy), ale také soudu jiného smluvního státu, na jehož území došlo ke škodné události nebo kde uvedená škoda vznikla (na základě čl. 5 bodu 3 uvedené úmluvy). Posledně uvedený soud by se totiž nacházel v lepším postavení než soud smluvního státu v místě bydliště žalovaného nebo některého z žalovaných z hlediska posouzení důkazů při zjišťování, zda byly za daných okolností případu naplněny znaky zakládající odpovědnost. Viz v této souvislosti rozsudek ze dne 30. listopadu 1976, Bier, nazývaný „Mines de potasse d'Alsace“ (21/76, Recueil, s. 1735, body 15 až 17).

hmotněprávní (postižitelné úkony, sankce, opatření vedoucí k náhradě)⁴⁹, i když hmotněprávním předpisem použitelným na uvedené spory v zásadě není *lex fori* (zákon platný ve smluvním státě soudu, jemuž byl spor předložen), nýbrž *lex locis protectionis* (to znamená zákon platný ve smluvním státě, kde byl udělen patent, jinými slovy ve státě, na jehož území je poskytována a požadována ochrana práv majitele uvedeného patentu), takže volba soudu, jemuž má být spor předložen, teoreticky nemá vliv na určení použitelného hmotněprávního předpisu (na rozdíl od toho, co vždy platí pro právo procesní)⁵⁰.

98. V rámci původního sporu lze předpokládat, že efektivita řízení „kort geding“

49 — Právě to zdůrazňuje sedmý bod odůvodnění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví (Úř. věst. L 195, s. 16; Zvl. vyd. 17/02, s. 32):

„Z konzultací Komise [...] vyplývá, že v členských státech, nehlédě na dohodu TRIPS, stále existují velké rozdíly v prostředcích k dodržování práv duševního vlastnictví. Například existují výrazné rozdíly v jednotlivých členských státech mezi prováděcími pravidly pro používání prozatímních opatření, užívaných zejména k zajištění důkazů, stanovení výše náhrady škody, nebo v řízení vedoucím k vydání soudního zákazu. V některých členských státech neexistují taková opatření, řízení a nápravná opatření, jako je právo na informace a stažení zboží uvedeného na trh, kterým jsou porušována práva, na náklady porušovatele.“

Tato směrnice (kterou mají členské státy provést do 29. dubna 2006) má sice za cíl sblížit vnitrostátní právní úpravy, aby tak zajistila zvýšenou úroveň ochrany práv duševního vlastnictví, neprovádí však úplnou harmonizaci v dané oblasti, takže některé současné rozdíly mohou přetrvávat (zejména jde o sankce za neúmyslné porušování patentů a trestněprávní postihy za porušování patentů).

50 — Pravidlo pro určení *lex loci protectionis*, které vyplývá z tradiční zásady teritoriality práv duševního vlastnictví a je již obsaženo v řadě mezinárodních smluv (jako je Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20. března 1883, Publikace WIPO č. 201), je upraveno v článku 8 návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o právu rozhodném pro mimosmluvní závazky (ŘÍM II) [návrh ze dne 22. července 2003, ve vyjednávání, KOM(2003) 427 konečné], které se má použít na porušování práv duševního vlastnictví.

a stav nizozemské judikatury od počátku 90. let (hovořící ve prospěch širokého použití čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy)⁵¹ nebyly majitelům dotyčného patentu (majícím bydliště ve Spojených státech amerických, a nikoli v Nizozemsku) lhostejné, když se rozhodovali, že žalobu podají u nizozemského soudu (spíše než u belgického, německého, francouzského, britského, švýcarského, rakouského nebo švédského soudu)⁵².

99. Lze sice stěžít vytykat žalobci, který podal žalobu pro porušení patentu, že se uchýlil k praktice typu „forum shopping“, aby tak lépe hájil své zájmy, nicméně vzhledem k podstatným rozdílům mezi logikou čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy a logikou článku 22 této úmluvy se dle mého názoru požadavky na řádný výkon spravedlnosti, jež odůvodňují koncentraci řízení, neuplatní v případě použití uvedeného čl. 6 bodu 1 se stejnou silou jako v případě použití uvedeného článku 22.

100. Za těchto podmínek se přikláním k myšlence, že podmínky použití čl. 6 bodu 1 uvedené úmluvy by neměly být chápány

51 — Viz bod 58 tohoto stanoviska.

52 — Ohledně atraktivity nizozemských soudů v době rozhodné z hlediska skutečností v původním řízení viz Véron, P., „Trente ans d'application de la Convention de Bruxelles à l'action en contrefaçon de brevet d'invention“, *Journal du droit international*, édition du juris-classeur, Paříž, 2001, s. 812 a 813.

natolik široce jako podmínky stanovené výše uvedeným rozsudkem Tatry pro použití článku 22 téže úmluvy, což také tvrdí žalovaní ve sporu v původním řízení a vláda Spojeného království.

101. Dle mého mínění by tedy bylo vhodnější zůstat u formulace obsažené ve výše uvedeném rozsudku Kalfelis, který pro připomenutí váže použití čl. 6 bodu 1 na podmínku, že „žaloby směřující proti různým žalobcům [...] navzájem souvisejí v okamžiku jejich podání, to znamená že jejich společně projednání a rozhodnutí je vhodné k tomu, aby se zabránilo vydání *vzájemně si odporujících* rozhodnutí [a nikoli pouze *rozporných* ve smyslu výše uvedeného rozsudku Tatry] v oddělených řízeních“⁵³.

102. Krom toho není bez zajímavosti poznamenat, že ani Soudní dvůr ani zákonodárce Společenství od této formulace neupustili, pokud jde o použití čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy nebo o použití čl. 6 bodu 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42), které nastoupilo na místo uvedené úmluvy.

103. Ve výše uvedeném rozsudku Réunion européenne a další, který byl vydán několik let po vnesení výše uvedeného rozsudku Tatry, totiž Soudní dvůr vycházel pouze z výše uvedeného rozsudku Kalfelis a z definice vztahu souvislosti, jímž v tomto rozsudku podmiňoval použití čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy⁵⁴, a rozhodl, že „[v] případě dvou žalob v rámci jednoho a téhož řízení o náhradu škody, které směřují proti různým žalovaným a z nichž jedna se zakládá na smluvní odpovědnosti a druhá na odpovědnosti deliktní, se nelze domnívat, že je mezi nimi dán vztah souvislosti“⁵⁵.

104. Pokud jde o nařízení č. 44/2001, to pouze stejnými slovy přebírá formulaci obsaženou ve výše uvedeném rozsudku Kalfelis a nedoplňuje ji o úvahy vyplývající z výše uvedeného rozsudku Tatry⁵⁶.

105. Tento nedávný vývoj judikatury a právní úpravy mě utvrzují v myšlence, že je vhodnější, jde-li o použití čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy, zůstat u definice vztahu souvislosti, která byla Soudním dvorem vyslovena ve výše uvedeném rozsudku Kalfelis.

54 -- Viz výše uvedený rozsudek Réunion européenne a další, bod 48.

55 -- Tamtéž, bod 50.

56 -- Toto nařízení se na spor v původním řízení nepoužije, protože ten vznikl v rámci žaloby podané před vstupem uvedeného nařízení v platnost. Jeho čl. 6 bod 1 stanoví, že „[o]soba, která má bydliště na území některého členského státu, může být též žalována, je-li žalováno více osob společně, u soudu místa, kde má bydliště některý z žalovaných, za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je vysvětlit a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních“.

53 -- Výše uvedený rozsudek Kalfelis, bod 12, odlišeno autorem tohoto stanoviska.

106. Jaké konkrétní důsledky je třeba vyvodit z povahy vztahu souvislosti vyžadovaného pro použití čl. 6 bodu 1 v takovém sporu v oblasti porušování evropských patentů, jaký byl předložen předkládajícímu soudu? To je otázka, jíž se budu nyní zabývat.

některý z žalovaných, budou vůči různým žalovaným vydána rozdílná rozhodnutí (soudy jednotlivých smluvních států, kde mají žalovaní bydliště), pokud jde například o kvalifikaci vytýkaného porušení patentu, o přijetí opatření k zajištění důkazů nebo o stanovení částky náhrady škody způsobené žalobci.

C – K důsledkům, které je třeba vyvodit z povahy vztahu souvislosti vyžadovaného pro použití čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy, pokud jde o takový spor v oblasti porušování evropských patentů, jaký byl předložen předkládajícímu soudu

107. Zůstane-li se, jak to navrhuji, u definice vztahu souvislosti, která byla Soudní dvorem vyslovena ve výše uvedeném rozsudku Kalfelis, okamžitě se nabízí jednoduchá odpověď: čl. 6 bod 1 Bruselské úmluvy se nepoužije, není-li dán vztah souvislosti vyžadovaný pro jeho použití, na takový spor v oblasti porušování evropských patentů, jaký byl předložen předkládajícímu soudu.

109. V tomto případě však taková rozhodnutí, jakkoli budou rozdílná, nemusí být vzájemně si odporující nebo neslučitelná. Vzhledem k tomu, že každým z těchto rozhodnutí je dotčen jiný žalovaný, mohou být tato rozhodnutí vykonána zvlášť a současně pro všechny žalované. Dále se vzájemně nevyklučují právní následky těchto rozhodnutí, protože v uvedeném případě se každý soud, u něž je žaloba podána, vyslovuje pouze k tvrzenému porušení práv majitele patentu na území každého ze smluvních států, kde se tyto soudy nacházejí, takže právní následky každého z těchto rozhodnutí dopadají na odlišné území.

108. V rámci sporu o porušení evropského patentu, kde je žalováno více osob, které mají bydliště v různých smluvních státech, pro údajné porušení patentu, jehož se měla každá z nich dopustit na území každého smluvního státu, kde má každá z nich bydliště, je zajisté možné, že bez koncentrace takového sporu v rukou soudu v místě, kde má bydliště

110. Z toho vyplývá, že vztah souvislosti vyžadovaný Soudním dvorem ve výše uvedeném rozsudku Kalfelis zde chybí. V souladu s touto judikaturou se tedy čl. 6 bod 1

Bruselské úmluvy na takový případ nepoužije.

111. Dle mého názoru by tomu tak bylo každopádně i v případě, že by se na rozdíl od mnou učiněné analýzy na čl. 6 bod 1 použila judikatura Tatry týkající se článku 22.

112. Shodně s vládou Spojeného království a s Komisí mám za to, že v rámci sporu o porušení evropského patentu by bylo nepřiměřené hovořit o nebezpečí vzájemně si odporujících rozhodnutí ve smyslu uvedené judikatury Tatry.

113. Lze si stěží představit, že by mohlo být určité rozhodnutí považováno za odporující jinému již pouze z důvodu rozdílného řešení sporu, to znamená výsledku řízení. Aby bylo možné hovořit o vzájemně si odporujících rozhodnutích, je k tomu dle mého mínění ještě nutné, aby taková rozdílnost existovala ve stejné právní a skutkové situaci. Pouze v takovém případě by bylo možné hovořit o vzájemně si odporujících rozhodnutích, když soudci vyvodí z jedné a téže právní a skutkové situace rozdílná, či dokonce diametrálně odlišná řešení⁵⁷.

114. Jak jsem již uvedl výše⁵⁸, mimo společná pravidla stanovená v Mnichovské úmluvě, pokud jde o udělení evropského patentu, řídí se takový patent nadále vnitrostátní právní úpravou každého smluvního státu, pro nějž byl udělen. Po svém vydání se evropský patent štěpí na „svazek národních patentů“.

115. V souladu s čl. 2 odst. 2 Mnichovské úmluvy tedy platí, že „[e]vropský patent má v každém smluvním státě, pro který byl udělen, stejný účinek a podléhá stejnému režimu jako národní patent udělený v tomto státě, pokud tato úmluva nestanoví jinak“.

116. Článek 64 odst. 1 uvedené úmluvy stanoví v tomtéž smyslu, že „[...] evropský patent poskytuje svému majiteli ode dne zveřejnění oznámení o jeho udělení a v každém smluvním státě, pro který byl udělen, stejná práva, jaká by mu poskytoval národní patent udělený v tomto státě“. Odstavec 3 téhož článku k tomu dodává, že „[p]orušení evropského patentu se projednává podle národního práva“.

57 – Viz v tomto smyslu body 28 a 29 stanoviska generálního advokáta Tesauro k věci, v níž byl vydán výše uvedený rozsudek Tatry.

58 – Viz body 23 až 25 tohoto stanoviska.

117. Ze všech těchto ustanovení Mnichovské úmluvy jednoznačně vyplývá, že žaloba pro porušení evropského patentu podaná proti více žalovaným, kteří mají bydliště v různých smluvních státech, pro skutky, jichž se údajně dopustili na území každého z těchto smluvních států, musí být posuzována z hlediska vnitrostátní právní úpravy, která pro danou oblast platí v každém z uvedených států, pro něž byl dotýčný patent udělen.

118. Jak jsem již však uvedl, v Evropské unii dnes panují značné rozdíly mezi vnitrostátními právními předpisy v oblasti porušování patentů, ať již se jedná o předpisy procesní (zejména ohledně pořizování a zajišťování důkazů, které hrají v takových sporech zásadní roli) nebo hmotněprávní (postížitelné úkony, sankce, opatření vedoucí k náhradě), přičemž je třeba připomenout, že hmotněprávním předpisem použitelným na uvedené spory je *lex locis protectionis* (to znamená zákon platný ve smluvním státě, na jehož území je poskytována a požadována ochrana práv majitele uvedeného patentu).

119. Je tedy nutno konstatovat, že v rámci takových sporů o porušování evropských patentů, jaký byl přeložen předkládajícímu soudu, by případné rozdíly mezi rozhodnutími vydanými v různých smluvních státech nespadaly do rámce téže právní situace.

120. Toto zjištění nelze zpochybnit existencí společných hlavních zásad společných pro státy, které jsou stranou Mnichovské úmluvy, pokud jde o určování materiálního rozsahu ochrany poskytované evropským patentem v souladu s článkem 69 uvedené úmluvy⁵⁹. Navzdory významu, jaký může v případě sporů o porušování evropských patentů představovat stanovení takových hlavních zásad přijetím výkladového protokolu k uvedenému článku 69, se nicméně tento protokol týká pouze *materiálního* rozsahu ochrany poskytované určitým evropským patentem, to znamená *technického* předmětu titulu průmyslového vlastnictví, který uvedený patent zosobňuje. Tato otázka je odlišná od otázky *právního* rozsahu práv poskytovaných majiteli evropského patentů, který se nadále řídí jednotlivými vnitrostátními právními úpravami.

121. Z toho vyplývá, jak to zdůraznila i francouzská vláda, že je-li taková žaloba podána u více soudů různých smluvních států, pak již pojmově nelze rozdílná rozhodnutí, která by z toho mohla vyplynout, kvalifikovat jako rozporná. Vzhledem k tomu, že nehrozí nebezpečí vzájemně si odporujících rozhodnutí, čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy se s odkazem na výše uvedený rozsudek Tatry nepoužije.

⁵⁹ — Viz bod 28 tohoto stanoviska.

122. Dle mého názoru je tento závěr jediný možný i v případě (popsaném předkládajícím soudem v druhé předběžné otázce), kdy žalované společnosti patří do téže skupiny a jednaly stejným nebo obdobným způsobem na základě společné politiky, která byla vypracována pouze jednou z nich, takže zde existuje tatáž skutková situace.

123. Tato případná totožnost či podobnost skutkových situací totiž nijak neubírá na rozdílech v právních situacích vyplývajících ze současné rozdílnosti vnitrostátních právních úprav v oblasti porušování patentů.

124. Pokud by se ostatně připustilo, že čl. 6 bod 1 Bruselské úmluvy se v takovém případě použije již z toho důvodu, že je dána tatáž skutková situace, nebylo by to dle mého názoru vyhovující z hlediska cílů uvedené úmluvy, jimiž jsou jednak posílení právní ochrany osob usazených ve Společenství a jednak právní jistota.

125. Posílení právní ochrany osob usazených ve Společenství totiž znamená, že společná pravidla o příslušnosti, která jsou obsažena v Bruselské úmluvě, umožní „zároveň žalobci *snadno* zjistit, u jakého soudu má podat žalobu, a žalovanému *přiměřeně* předvídat,

u jakého soudu může být žalován“⁶⁰. Soudní dvůr k těmto pravidlům prohlásil, že „mohou poskytnout *jistotu*, pokud jde o rozdělení příslušnosti mezi jednotlivé vnitrostátní soudy, jimž by mohl být určitý spor předložen“⁶¹. Pouze pravidla o příslušnosti splňující tyto požadavky totiž mohou zajistit dodržování zásady právní jistoty, která je podle ustálené judikatury⁶² jedním z cílů Bruselské úmluvy.

126. V souladu s touto logikou Soudní dvůr rozhodl, že „zásada právní jistoty zejména vyžaduje, aby byla pravidla o příslušnosti, která se odchyľují od obecného pravidla stanoveného v článku 2 Bruselské úmluvy, vykládána způsobem umožňujícím běžně informovanému žalovanému přiměřeně předvídat, u kterého soudu, jiného než soudu státu, v němž má bydliště, může být žalován“⁶³.

60 – Viz zejména rozsudky ze dne 13. července 1993, Mulox IBC (C-125/92, Recueil, s. I-4075, bod 11); ze dne 3. července 1997, Benincasa (C-269/95, Recueil, s. I-3767, bod 26); ze dne 17. září 2002, Tacconi (C-334/00, Recueil, s. I-7357, bod 20); ze dne 5. února 2004, DFDS Torline (C-18/02, Recueil, s. I-1417, bod 36), jakož i výše uvedené rozsudky Kronhofer (bod 20) a Owusu (bod 40).

61 – Viz zejména rozsudky ze dne 29. června 1994, Custom Made Commercial (C-288/92, Recueil, s. I-2913, bod 15); ze dne 19. února 2002, Besix (C-256/00, Recueil, s. I-1699, bod 25), jakož i výše uvedený rozsudek Owusu (bod 39).

62 – Viz zejména rozsudek ze dne 4. března 1982, Effer (38/81, Recueil, s. 825, bod 6); výše uvedený rozsudek Custom Made Commercial (bod 18); rozsudek ze dne 28. září 1999, GIE Groupe Concorde a další (C-440/97, Recueil, s. I-6307, bod 23); výše uvedený rozsudek Besix (body 24 až 26); rozsudek ze dne 6. června 2002, Italian Leather (C-80/00, Recueil, s. I-4995, bod 51), a výše uvedený rozsudek Owusu (bod 38).

63 – Výše uvedený rozsudek Owusu (bod 40 a uvedená judikatura).

127. Pakliže by bylo použití čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy vázáno na sepětí žalob s touž skutkovou situací podle jednotlivých určovacích kritérií jmenovaných předkládajícím soudem, nestačilo by to dle mého názoru k zajištění předvídatelnosti pravidel o příslušnosti stanovených touto úmluvou.

128. I kdyby totiž žalované společnosti patřily k jedné a téže skupině a porušení patentu, která jim jsou vytýkána, byla totožná nebo obdobná, není pro žalobce ani pro soudce snadné prokázat, že spáchání takového jednání je výsledkem spojení uvedených podniků nebo společné politiky vytvořené v rámci takové skupiny.

129. To platí tím spíše, jde-li o určení role jednotlivých společností při vytváření údajné společné politiky ve snaze identifikovat „the spider in the web“. Existuje vážné nebezpečí, že se tato otázka stane „líhňí sporů“, tedy že vyvolá četné rozepře mezi účastníky řízení, a to i mezi samotnými žalovanými. Pokud by bylo uplatňování čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy založeno na zásadě, podle které je příslušným soudem soud, v jehož obvodu je usazena společnost, jež hrála ústřední roli ve vytváření společné politiky, která je příčinou

vytýkaného porušování patentu, bylo by to dle mého mínění v rozporu s požadavky na předvídatelnost či jistotu stanovenými Soudním dvorem pro výklad pravidel o příslušnosti zavedených uvedenou úmluvou.

130. S ohledem na všechny tyto úvahy se domnívám, že se čl. 6 bod 1 Bruselské úmluvy nepoužije v rámci sporu o porušení evropského patentu, kde je žalováno více společností usazených v různých smluvních státech pro skutky, jichž se údajně dopustily na území každého z těchto států, a to i v případě, že by uvedené společnosti patřící k jedné a téže skupině jednaly stejným či obdobným způsobem buď v rámci spojení podniků nebo na základě společné politiky vypracované jednou z nich.

131. Dopad pravidla o výlučné příslušnosti upraveného v čl. 16 bodě 4 uvedené úmluvy na řešení sporů v oblasti porušování evropských patentů tuto analýzu jen potvrzuje. Právě to bude nyní předmětem stručného posouzení v návaznosti na mé poznámky ohledně smyslu a dosahu předběžných otázek.

D – Dopad pravidla výlučné příslušnosti podle čl. 16 bodu 4 Bruselské úmluvy na řešení sporů o porušování evropských patentů

132. I za předpokladu, že by Soudní dvůr ve výše uvedené věci GAT rozhodl, že se čl. 16 bod 4 Bruselské úmluvy nepoužije v rámci sporu o porušení evropského patentu, kde je zpochybňována platnost uvedeného patentu, měl by tento článek přece jen jistý dopad na řešení takového sporu.

133. Jak totiž ukazuje věc Boston Scientific a další, v níž byla podána žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, která byla nakonec vzata zpět⁶⁴, stává se, že řízení o neplatnost evropského patentu je zahájeno před podáním žaloby pro porušení téhož patentu či po něm. Za takových okolností úprava čl. 16 bodu 4 vede nevyhnutelně k rozštěpení sporu o evropský patent, jež nelze překonat s využitím mechanismu zakotveného v článku 22 Bruselské úmluvy v oblasti souvisejících žalob.

134. V případě, že by řízení o neplatnost evropského patentu bylo zahájeno (před soudy různých smluvních států, pro něž byl uvedený patent udělen, v souladu s čl. 16

bodem 4 Bruselské úmluvy) před podáním (v případě více žalovaných u soudu v místě bydliště některého z nich na údajném základě čl. 6 bodu 1 uvedené úmluvy) žaloby pro porušení téhož patentu, k němuž mělo údajně dojít na území každého z těchto států⁶⁵, je tedy velmi pravděpodobné, že pokud by námitka neplatnosti uvedeného patentu byla uplatněna jakožto prostředek obhajoby, soud, u něž by posledně uvedená žaloba byla podána (pokud by ovšem byl příslušný na údajném základě čl. 6 bodu 1, což zpochybňuji) rozhodne v souladu s článkem 22 téže úmluvy o přerušení řízení (do doby, než budou vynesena rozhodnutí ve věci platnosti uvedeného patentu v každém z těchto smluvních států), či případně prohlásí svou nepříslušnost k projednávání sporu (který by tak připadl jednotlivým soudům, u nichž bylo zahájeno řízení o neplatnost uvedeného patentu).

135. Z toho vyplývá, že v takovém případě by tedy uplatnění čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy za účelem koncentrace sporu o porušení evropského patentu u soudu v místě bydliště některého z žalovaných, a tím pádem za účelem zamezení průtahům a vzniku nákladů souvisejících s rozštěpením takového sporu mezi soudy různých smluvních států, nijak významně nepomohlo.

64 – Tento případ odpovídá strategii dobře známé pod názvem „torpédo“, jež spočívá v tom, že podnik, který se cítí ohrožen žalobou pro porušení patentu, zahájí z vlastního podnětu řízení o neplatnost dotyčného patentu, aby tak zpomalil průběh případného řízení o porušení patentu.

64 – Viz bod 3 tohoto stanoviska.

136. Stejně by tomu tak bylo i v opačném případě, kdy by žaloba pro porušení evropského patentu byla podána (u soudu v místě bydliště některého z žalovaných na údajném základě uvedeného čl. 6 bodu 1) – pro skutky údajně nastalé na území každého z těchto smluvních států, pro něž byl uvedený patent udělen – před zahájením řízení o neplatnost tétož patentu (u soudů jednotlivých smluvních států, pro něž byl uvedený patent udělen, a to v souladu s čl. 16 bodem 4 Bruselské úmluvy).

137. V tomto případě je též velmi pravděpodobné, že soud, u něžž bude žaloba podána dříve (ve sporu o porušení patentu, v jehož rámci by byla uplatněna námitka neplatnosti uvedeného patentu), rozhodne (pokud ovšem bude příslušný na údajném základě uvedeného čl. 6 bodu 1, což zpochybňuji) o přerušení řízení do doby, než budou vynesena rozhodnutí ve věci platnosti tohoto patentu, přičemž soudy, jimž budou předloženy později spory o neplatnost uvedeného patentu, nebudou oprávněny na základě článku 22 Bruselské úmluvy prohlásit svou nepřislusnost k projednání takových sporů, neboť jsou podle čl. 16 bodu 4 této úmluvy výlučně příslušné o nich rozhodnout.

138. I v tomto případě by tedy uplatnění čl. 6 bodu 1 Bruselské úmluvy za účelem koncen-

trance sporu o porušení evropského patentu u soudu v místě bydliště některého z žalovaných, a tím pádem za účelem zamezení průtahům a vzniku nákladů souvisejících s rozštěpením takového sporu mezi soudy různých smluvních států, nijak významně nepomohlo.

139. Tyto jednotlivé případy jasně ukazují na meze současného systému rozdělení soudní příslusnosti pro rozhodování ve sporech o porušení evropských patentů. Tato situace se však může v budoucnu změnit v návaznosti na jednání probíhající jak v rámci Společenství, tak na půdě Evropské patentové organizace.

E – Vyhlídky do budoucna, pokud jde o pravidla soudní příslusnosti týkající se sporů o porušování evropských patentů

140. V současné době probíhají četná jednání ve snaze centralizovat soudní agendu v patentové oblasti.

141. První jednání byla zahájena v rámci Evropské patentové organizace po konání mezivládní konference v Paříži v červnu roku

1999. Při této příležitosti byla ustavena pracovní skupina, jejímž úkolem bylo vypracovat návrh dohody o zavedení soudního systému pro evropské patenty. Práce této skupiny vedla v únoru 2004 k přijetí návrhu dohody, který má být projednán na příští mezvládní konferenci⁶⁶.

ských společností byly v toto směru předloženy Komisí na konci roku 2003⁶⁹.

142. V návaznosti na tato jednání a na jednání, která již probíhala uvnitř Společenství⁶⁷, vypracovala Komise dne 1. srpna 2000 návrh nařízení Rady o evropském patentu⁶⁸. Jde o to svěřit Soudnímu dvoru rozhodování o veškerých sporech týkajících se porušování a platnosti budoucího patentu Společenství (který má udělovat EPÚ pro území všech členských států Společenství). Návrh rozhodnutí Rady o udělení příslušnosti Soudnímu dvoru pro rozhodování ve sporech týkajících se patentu Společenství a návrh nařízení Rady týkajícího se zřízení Soudu pro patent Společenství a zavedení opravných prostředků k Soudu prvního stupně Evrop-

143. Dle mého mínění lze současný systém rozdělení soudní příslušnosti, pokud jde o spory o porušení evropských patentů, zlepšit jedině v rámci těchto jednání.

144. Na závěr všech těchto úvah je dle mého názoru třeba na předběžné otázky odpovědět, že čl. 6 bod 1 Bruselské úmluvy musí být vykládán v tom smyslu, že se nepoužije v rámci sporu o porušení evropského patentu, kde je žalováno více společností usazených v různých smluvních státech pro skutky údajně spáchané na území každého z těchto smluvních států, a to i v případě, že by uvedené společnosti patřící do jedné a téže skupiny jednaly stejným či obdobným způsobem na základě společné politiky vypracované pouze jednou z nich.

66 — Tento návrh dohody je přístupný na internetové stránce EPÚ (http://www.european-patent-office.org/epo/epl/index_f.htm).

67 — Členské státy přijaly dvě mezinárodní dohody, které však nikdy nevstoupily v platnost. Jedná se o úmluvu 76/76/EHS o evropském patentu pro společný trh podepsanou dne 15. prosince 1975 v Lucemburku (Úř. věst. 1976, L 17, s. 1) a o dohodu 89/695/EHS v oblasti patentů Společenství – v Lucemburku dne 15. prosince 1989 (Úř. věst. L 401, s. 1).

68 — Úř. věst. 2000, C 337 E, s. 278.

69 — Viz KOM(2003) 827 konečné, respektive KOM(2003) 828 konečné.

VI – Závěry

145. S ohledem na všechny tyto úvahy navrhuji, by Soudní dvůr na předběžné otázky položené Hoge Raad (Nizozemsko) odpověděl následovně:

„Článek 6 bod 1 Úmluvy o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 27. září 1968 ve znění Úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, Úmluvy ze dne 25. října 1982 o přistoupení Řecké republiky, Úmluvy ze dne 26. května 1989 o přistoupení Španělského království a Portugalské republiky a Úmluvy ze dne 29. listopadu 1996 o přistoupení Rakouské republiky, Finské republiky a Švédského království musí být vykládán v tom smyslu, že se nepoužije v rámci sporu o porušení evropského patentu, kde je žalováno více společností usazených v různých smluvních státech pro skutky údajně spáchané na území každého z těchto smluvních států, a to i v případě, že by uvedené společnosti patřící do jedné a téže skupiny jednaly stejným či obdobným způsobem na základě společné politiky vypracované pouze jednou z nich.“